אור לארבעה עשר פרק ראשון פסחים

קבח א מיי פייח מהלי הלכה ג: הלכה ג: קבט ב ג מיי פיי מהלי טומאם אוכלין הלכה יו: קל ד מיי פייא מהלי אבות הטומאה ה"ב:

תורה אור השלם 1. לא תאבלנו על הָאָרֶץ תִּשְׁפָּכָנוּ כַּמְים: דברים יב כד

רבינו חננאל

נשאלין עליה אפילו בכלי המונח על גבי קרקע, ולפיכך אמר ברשות הרבים ספיקו טהור, ספיקו טמא. והאי ספק טומאה ברשות הרבים ספיקו טהור ברשות היחיד ספיקו טמא, גמרינן לה מסוטה, דכתיב בה ונסתרה והיא נטמאה, הנה כיון שנסתרה ספיקא הוא, אלא כיון שברשות הוא, אלא כיון שברשות היחיד נסתרה אמרה תורה נטמאה וכו׳, ופשוטה היא, וכבר פרשנוה בכמה מקומות. לפיכך לא הארכנו בה. ואקשינן . ועוד והלא איז האוכל מיטמא בלא הכשר מים. וזה הבשר היאד נטמא בלא הכשר משקה, הא אוקימנא לדם קדשים ולמשקה בית מטבחיא בחיבת הקדש. כלומר תאות אדם לקדש משוה . שמקדיש שלא הוכשר במים כאלו שלא יווכשו במים כאלו הוכשר. ואמרינן אימור דמהניא חיבת הקדש כו', ואם תאמר כי נמי דחיבת הקודש מכשר לטומאה למנות בו ראשון ושני. אי . הכי תפשוט בעיא דריש של מנחות, פירוש שהוא פסולת הסלת כגון המורסן ראשון ושני או לא, כלומר אם נגע השרץ בהאי צריר שלא הוכשר במים ונטמא, אם יגע הוא באחרים יוזמא אחרים או ולא איפשטא, וכיון דלא איפשיטא. לא איתברר איפשיטא. יא איזבור לן דמטמיא. ושנינן דרך אחרת כגון בהמה של זבחי שלמים והעבירה בנהר, ועדיין היה משקה טופח עליה, ונשחטה והוכשר הבשר באותו משקה הטופח שהיה בעור ינמצאת המחט בפרש הכל טהור, אוקימנא אפילו בפרש רך שהוא כמים, דכיון דהוה ליה משקה סרוח אינו מטמא, ---, ואפילו למאן דאית ליה למשקין, דנהי טומאה דמטמא משקין הראויין לשתיה נינהו לא. תאני תנא אהא

לא דיין שהן דבן אלא שאין מבשירין. לא בעי לשנויי תרגומא אדס דלעיל[®] מירן כן מחמת דוחק וזה שאין מכשירין משום דס״ל דתלושים לא מכשירין דדריש יטמא דכתי׳ גבי משקין יטמא ממש ולא הכשר וליכא אלא חד קרא בהכשר^ב וס״ל לאוקמי טפי במחוברין

מנתלושין ג: אלא דאיתכשר בחיבת הקודש. ול״ת לי חיבת הקודש מהניא למימני ביה ראשון ושני מאי נפקא מינה דהאי משקין בית מטבחיא דכן ואין מכשירין ד ואור״י דאינטריך לכמה דברים שמביאין בעזרה דלא שייך בהו חיבת הקודש כגון ביכורים או חולין שאוכלין בעורה כדי לאכול המנחה והובח על השובע כדאיתא בהקומץ רבה (מנחות כה:) •: ובשטת שחישה עדיין משקה שופח עליה. פירש הקונטרם דחי חפשר שלח יפול מן העור על הבשר ואין נראה דאם כן הוי ליה תלושין ותלושין לח מכשירין כיון דדריש שמואל יטמא ממש ליכא אלא חד קרא בהכשר וההוא מוקי לה במחוברים ולהכי נקט והעבירה בנהר משום דבעי הכשר מן הנהר שהוא מחובר ואומר ר"י דעל ידי העור הוכשר הבשר דבהעור והרוטב (חולין קיח:) פליגי אי יש יד להכשיר אבל לכולי עלמא יש שומר להכשיר ובכל העור באו מים בעודם מחוברים ה:

קרקע כדבר שיש בו דעת לישאל והבשר ממא האי בשר דאיתכשר במאי אי נימא דאיתכשר בדם והא מא"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן מנין לדם קדשים שאינו מכשיר שנאמר ילא תאכלנו על הארץ תשפכנו כמים דם שנשפך כמים מכשיר ושאינו נשפר כמים אינו מכשיר ואלא דאיתכשר במשקי בית מטבחיא והא א"ר יוסי בר' חנינא ∘משקי בית מטבחיא לא דיין שהן דכן אלא שאין מכשירין ואלא דאיתכשר בחיבת הקודש אימור דמהניא ליה חיבת הקודש לאיפסולי גופיה למימנא ביה ראשון ושני נמי תיפשום ידבעי ריש לקיש צריד של מנחות אמונין בו ראשון ושני או לא יאמר רב יהודה אמר שמואל בכגון שהיתה פרה של זבחי שלמים והעבירה בנהר ושחטה ועדייז משקה טופח עליה נמצאת בפרש הכל מהור וניהדר פרש וגיטמייה לבשר אמר רב אדא בר אהבה בפרש עבה רב אשי אמר גאפי' תימא בפרש רכה ∞משום דהוי משקה סרוח תני תנא קמיה דרב ששת שרץ מממא את המשקין ומשקין

נשאלין עליה אפילו בכלי המונח על גבי

מטמאין את הכלי וכלי מטמא את האוכלין והאוכלין מטמאין את המשקין ולמדנו שלש טומאות בשרץ הני ארבעה הן גוז משקין דרישא אדרבה גוז משקין דסיפא לא אשכחן תנא דאמר משקין מטמאין כלי אלא רבי יהודה משקין דסיפא לא אשכחן תנא דאמר משקין שנמצא בתנור הפת שבתוכו והדר ביה וסימניך נזייתא יתנן התם ישרץ שנמצא בתנור הפת שבתוכו שניה מפני שהתנור תחלה אמר ליה רב אדא בר אהבה לרבא וניחזי להאי תנור כמאן דמלי טומאה דמי ותיהוי האי פת ראשונה אמר ליה לא סלקא דעתך "דתניא יכול יהו כל הכלים מטמאין מאויר כלי חרם

ת"ל העור והבשר ומעבירה בנהר סמוך לשחיטתה ומשקין אותה כדי שתהא נוחה להפשיט כדאמרינן בסיומא דבילהש: ועדיין משקה טופה עליה. ואי אפשר שלא יפול מן המשקה על הבשר כל שהוא בשעת הפשט: ונהדר פרש. דקא סלקא דעתך חורת משקה עליו שהרי בשעה זו השקה אותה: בפרש עבה. דלאו משקה הוא: שרץ מטמא אם המשקין. מקל וחומר מכלי כדלעיל [יח:] ומשקין שבאו מחמת שרץ מטמאין כלי כדיליף ושם] מבכל כלי יטמא⁶ וקא סבר יטמא הכלי מן המשקה כזיהוה דריש לה ר' יהודה [1:] מיקמי דהדר ביה ודריש ביה נמי להאי יטמא יטמא ויליף מיניה דחוזר כלי זה ומטמא את האוכלין כדאשכחן בהו דכלים מטמאין (ב) מכל אשר בתוכו יטמא מכל האוכלם משמע שנטמא האוכל מאויר כלי חרס ואוכלין את המשקין כו׳. ומיהו לא מיתרלא היא דהאי אוכל הבא מחמת כלי דקאמר קרא דמטמא משקה לאו בכלי הבא מחמת משקה קאי אלא בבא מחמת שרץ ותנא תני למדנו שלש טומאות בשרץ דמשמע דטומאה הולכת מזה לזה ומזה לזה ומהכא הוה מלינו למיפרכיה למילתיה אלא דאקשי ליה קושיא אחריתי מפורשת טפי דקתני שלש וקא חשיב ארבע והיא היא: **ואוכלין מטמאין את המשקין.** דדריש יטמא דגבי אוכלין יטמא לטמא אוכלין המשקין כדדריש ליה ר״ע וימ]. והוא הדין דמצי למיסני וכלי מטמא את המשקין ומשקין מטמאין אוכלין כיון דאית ליה יטמא יטמא אלא חדא מינייהו נקט ותרווייהו לא מצי למיסני דנימא כלי מטמא את האוכלין ואוכלין את המשקין ומשקין שבאו מן האוכלין מטמאין את האוכלין דהא ליתא בקרא אפי׳ לר׳ עקיבא דהוה ליה שלישי עושה רביעי דוכל משקה אשר ישתה! אתוכו דכלי חרס קאי שקיבל המשקה הזה טומאה מן הכלי וכי דרשת יטמא יטמא אכתי שני עושה שלישי משכחת מיניה אבל שלישי עושה רביעי לא ילפת מיניה: הני ארבעה הויין. שלישי עושה רביעי לא משכחת ליה בקרא דכי כתיב אוכל הבא מחמת כלי מטמא משקה לאו בכלי הבא מחמת משקה כתיב אלא בכלי הבא מחמת שרץ ותנא גופיה חשיב ארבע ותני שלש: גוו משקין דרישא. חתוך משקין הראשונים ואימא שרץ מטמא את הכלי והכלי את האוכל ואוכל את המשקה וכן הן סדורין במקרא ור׳ עקיבא הוא דדריש יטמא יטמא ושני עושה שלישי. והוא הדין דמלי למיחני נמי שרץ כלי וכלי משקה ומשקה אוכל וחדא מינייהו נקט כדפרשינן דתרווייהו לא מצי למתני והא אתא לאשמעינן דשני עושה שלישי בחולין: אדרבה גוו משקין דסיפא. ואימא שרץ משקה ומשקה כלי מבכל כלי יטמא כדהוה דריש ליה ר' יהודה וכלי אוכל דרוש ביה להאי יטמא דכלי יטמא ומשקין דסיפא לא חיתני משום דרביעי לא כתיב ואע"ג דאוכל ודאי מטמא משקה הכא לא תתנייה דהאי אוכל דהכא שלישי הואי: אמר ליה לא אשכתן סנא כו'. ואי הכי מדרוש כמאן חוקמיה: וסימניך. שלא תטעה בסדרן: נוייסא. סדר מטילי שכר שעורין חחלה נוחנין כלי ואח"כ אוכל ואח"כ משקה: שרץ שנמאה בתנור. ולא נגע בפת הפת שבתוכו שני לטומאה ואינם מטמאים חולין לרבנן מפני שהתנור תחלה התנור קיבל טומאה מן השרץ והפת מן התנור: וליחוייה להאי סנור כמאן דמלי טומאה. כיון דקיימא לן אויר כלי חרם מטמא מן השרץ אף על פי שלא נגע אלמא כמאן דמלי טומאה הוא דהא לא נגע בו ומטמאו ותיהוי נמי פת כאלו נוגעת בשרץ: יכול יהו כל הכלים. אם כלי שטף נחון בחוך כלי חרס ושרץ באויר החיצון יכול יהא כלי עץ או כלי מתכת שבחוכו טמא משום דכתיב כל אשר בתוכו יטמא:

נשאלין עליה. כלומר חשבינן לה לטמא אותה כאילו יש בה דעת לישאל. לשון אחר נשאלין לב"ד מה תהא עליו (4) וזו עיקר נשאלין עליה לישאל. לשון אחר נשאלין בעל כרחן בשבילה לב"ד מה תהא עלה: אפילו בעלים יהו נשאלין בעל כרחן בשבילה לב"ד מה תהא עלה: אפילו הוא כלי מונח על גבי קרקע. כלומר אע"ג דכלי טהור זה שנולד

בו הספק אין בו דעת לישאל ובו לא היה אדם עוסק שיהא מוליכו ומביאו בידו אבל אדם עסוק בטומאה שהיה נושא שרץ בידו ספק נגע בכלי ספק לא נגע אם רה"י הוא ספיקו טמא: האי בשר דאיתכשר במאי. ה"נ מלי בעי אקרא והבשר אשר יגע בכל טמאים במאי איתכשר ואיכא למימר בשר דקרא פשיטא דאיכא הכשר טובא דבשר של שלמים נאכל בכל העיר ולכל אדם ושם מדיחין אותו ומבשלין אותו ואיכא הכשר טובא אבל בהמה זו שנמנאת בבשרה מחט בעזרה במקום שחיטה ומהיכן קבל הבשר הכשר דמה אינו מכשיר מדר׳ חייא בר אבא א"ר יוחנן כו': משקה בים מטבחית. שהודחה בהן חינו מכשיר: אלא דאימכשר בחיבת הקודש. חיבת הקודש מכשרתה לבוא לידי טומאה דקיימא לן בפרק שני דשחיטת חולין נו:] חיבת החודש משווה לה אוכל לקבולי טומאה: למימני ביה ראשון ושני. שיהא הוא מטמא אחרים דקתני הבשר טמא ולא קתני הבשר פסול: נמי. בתמיה. א"ל תיפשוט מדקתני טמא משמע מטמא אחרים משום הכשר חיבת החודש תיפשוט דבעי ריש לקיש בשחיטת חולין [שם.]: לריד של מנחות. יבש של מנחות מקום שלא נגע לשם שמן: לריד. לשון יבש ודומה לו גבי שופר (ר״ה ד׳ ס:) היה קולו דק או עבה או לריד: להכי נקט פרה של זבחי שלמים לפי שהעור והבשר לבעלים ומתעסק ליפות לעיל מו. [וש"ו,
(בעיל מו. מולין לו:,)
חולין לו. מנחות קבי,
חולין לו. מנחות קבי,
ח שבת קלח: כלים פרק מ
ח [ויקרא ז], ש) [דף מו,
[ויקרא ז], ל) [דף מו,
[שם], מו [דף מו,
[ט] [וע"ע מופן מולין דף לו.
מד"ה כין,

הגהות הב"ח

(h) רש"ר ד"ה נשאלין וכו" מה מהא עליה חו: (ב) ר"ה שרץ וכו" מטמאין אותן מכל אשר במוכו:

מוסף רש"י

שאינו מכשיר. אם נפל על הורעים (חולין לג.). דם שנשפך כמים. דס חולין שאין חשין לקבלו ים שנשבן כבוים: יס חולין שאין חשין לקבלו בכלי, מכשיר. דאיתקש למיס, אבל דס קדשים מחקבל בכלי ולריך ממנו למזבח ואינו נשפך לאיבוד כמים, אינו מכשיר. דלא איתקש למים (לעיל טו.). לא דיין שהן דכן. שחין מטמחין (חולין לו:). צריד של מבחות. קורטי קמח הלבור במנחה וחין שמן נכנס לתוכו (חולין לו.) קלת מן הסולת שלא נגע בשמן ולא הוכשר ונגע בו מו האויר, כדכתיב (ויחרא יא) אל תוכו, והוא חוזר ומטמא אוכלין שבחוכו מן האויר (שבת קלח:). כמאן דמלי טומאה דמי. כשנפל השרץ באוירו, דהא בלא נגיעה מטמא והלכך כמאן דמלי טומאה הוא ותהוי פת ראשונה (שם). לא סלקא דעתך. למיהוי כל הכלים מאויר ר היר כמאן דמלי טומאה (שם). יכול יהו כל הכלים מטמאין חרם. שאם היה כלי אחר בתוכו שיטמא מחמת השרץ שבאויר החילון או מחמת שיטמאנו אויר כלי החילון שהוא טמא (שם).

מוסף תוספות

א. מדאורייתא. מוסף במדורייתא. מוסף באורכ בהוא דמכל שהי אכל משרי אכל אשר יבא לעיו מים יטמא. מוסף אלני מים יטמא. מוסף אלני מים יטמא. מטבחייא לא גזרו תלושין לא מכשרי במשקה אין מונין בור אשון ושני או מונין בור אשון ושני או מונין בור אשון ושני או מונין בור אשון ושני מססירין דאם היו מכשירין מסקים מוסף אלקן. ה. ואניים שבאותה שעה היתה שבאותה שעה היתה מוסף אלקיבל ראויה להכשר, הואיל בעודו מחובר הוא טופח ועדיין אותה משקה שקיבל שהוכשרה במים מחוברין. עליה רוא טופח ובמים מחוברין. עליה רוא טופח ובמים מחוברין. של הייתה מים מחוברין.